

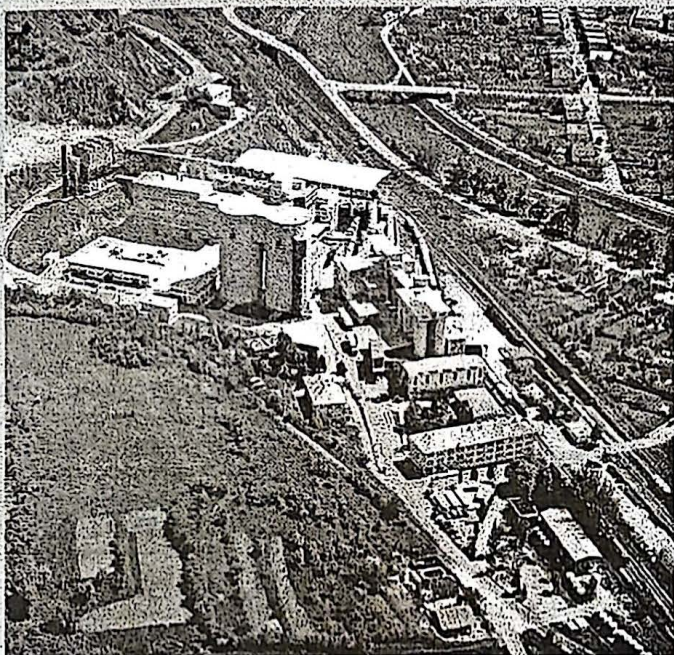
NOVINY OBCE HORNÉ SRNIE LIPOVEC

Ročník VII.

číslo 4 - december 1998

Ďalšia etapa zahájená

V predchádzajúcom čísle Lipovca bol čitateľom daný prísľub, že sa k fotoreportáži uverejnenej pri príležitosti polozenia základného kameňa - pre CEMMAC, ale i pre obec významnej investičnej akcie vrátíme.

Áno, dňa 2. septembra za prítomnosti majoritného akcionára p. H. Asamera, spolumajiteľov od firmy Betonwerke v Rakúsku a Berger v Nemecku, ale aj významných domácich hostí na čele s podpredsedom vtedajšej vlády Ing. Sergejom Kozlíkom, bol položený základný kameň pre stavbu rotačnej pece. Investičná akcia v sebe zahrňuje celý komplex stavieb technológie, počnúc novou drviarňou, predhomogenizačnou skládkou a končiac rotačnou pecou s najmodernejším výmenníkom a napojením na stávajúci elektrofilter, ktorý už dnes spĺňa najprísnejšie kritériá ekologických požiadaviek budúcich období.

(dokončenie na strane 2)

Prihovor starostu

VÁŽENÍ OBČANIA

Pri všetkých každodenných povinnostiach a v zhone uponáhľanej doby sme sa znovu ocitli na rozhraní rokov. Pri takejto príležitosti sa zvykneme zastaviť sa nad uplynulým rokom. Splnil, či nesplnil naše očakávania. Verili sme, že ľudia sa budú viac rešpektovať a vychádzať si navzájom v ústrety. Stalo sa? To musíme posúdiť každý sám.

Hodnotiť minulé rok v našej obci je úloha veľmi ťažká. Udržať trend rozvoja našej obce a ešte ho zvyšovať, je vzhľadom na rozpočet obce zaťažený 10 miliónovým úverom, veľmi náročné. Napriek tomu sa uskutočnila ďalšia rozsiahla etapa výstavby kanalizácie a vodovodu v obci, asfaltovanie ciest, dláždenie chodníkov, dôležité akcie na Rybníkoch, a mnoho ďalších menších akcií na poli opráv a údržby.

A aké máme vyhliadky do roku 1999? Chceme naďalej udržiavať rozvoj obce vo všetkých oblastiach života aspoň na takej úrovni, ako doteraz.

Želajme si teda do nového roku to najcennejšie - pevné zdravie a šťastie, bez ktorých ťažko dosiahneme akékoľvek úspechy. Nezabudnime sa tešiť z každého dňa, ktorý nám prinesie nastávajúci rok. A hoci budeme niekedy smutní, nešťastní, či nahnevaní, napriek tomu sa aj usmievajme.

Vážení spoluobčania, dovoľte, aby som k blížiacim sa vianočným sviatkom zaželel Vám spokojné a šťastné prežitie Vianoc v kruhu svojich rodín a do Nového roku pevné zdravie a veľa osobných úspechov.

Ďakujem Vám všetkým za spoluprácu v roku 1998.

Milan Vidoman, starosta obce

Aby si zostal ušetrný každého utrpenia, to Ti neprajem. Ani to, aby Tvoja ďalšia cesta bola samá ruža, a aby po Tvojej tvári nestekala žiadna slza, aby si neskúsil žiadnu bolesť. Nie, nič z toho Ti do Nového roku neprajem. Veď slzy očisťujú srdce, utrpenie zušľachtuje, bolesť a úzkosť ťa vedú do spoločenstva s Máriou a Dieťaťom. A ich úsmev Ťa naplní dôverou.

Moje pranie Tebe znie skôr takto: Kiež by si bol vďačný a navždy uchovával vo svojom srdci drahocennú spomienku na dobré veci života. Aby si vždy statočne obstál vo svojej skúške, keď tuho spočini kríž na Tvojich ramenách, keď vrchol, ku ktorému je nutné vystúpiť, sa zdá nedosiahnuteľný a svetlo nádeje mizne. Aby božie dary v Tebe rástli a celý rok Ti pomáhali vnášať radosť a silu do duší tých, s ktorými Ťa spája láska. Aby si vždy mal priateľa, ktorý je naozajstný a je hodný Tvojho priateľstva, ktorý Ti dodá dôveru, keď Ti sily oslabnú a nedostáva sa Ti svetla. Aby si obstál vždy v búrkach a dosiahol tak výšinu a aby ťa s Pánom spájala vždy vrúcna láska, ako On si to praje - kvôli Tebe.

Írske novoročné blahoželenie

Vážení spoluobčania, k nastávajúcim sviatkom vianočným a na prahu Nového roku 1999 veľa zdravia, šťastia, porozumenia a lásky vo vašich rodinách prajú

zamestnanci Obecného úradu v Hornom Srní

Volby do orgánov samosprávy obcí

ZMENA TERMÍNU KONANIA VOLIEB

Na základe ústavného zákona NR SR č. 332/1998 Z. z. došlo k posunutiu termínu volieb do orgánov samosprávy. Volby sa uskutočnia v dňoch 18. až 19. decembra 1998. Dochádza aj k niektorým zmenám zákona č. 346/1990 Zb. v znení neskorších predpisov.

Obecné zastupiteľstvo v Hornom Srní podľa § 9 ods. 3/ zákona č. 346/1990 Zb. v znení neskorších predpisov uznesením č. 29 zo dňa 6. 11. 1998 určilo, že:

17 poslancov obecného zastupiteľstva bude zvolených vo 2 volebných obvodoch.

Vo volebnom obvode č. 1, ktorý zahŕňa voličov bývajúcich na číslach domov 1 - 444 bude zvolených 9 poslancov.

Vo volebnom obvode č. 2, ktorý zahŕňa voličov bývajúcich na číslach domov 445 - 810, bude zvolených 8 poslancov.

Volba starostu obce zostáva bez zmien.

Ďalšia etapa zahájená

(dokončenie z prvej strany)

Je neuveriteľné, ale už je tomu skoro štvrtstoročie, keď sme podnikali prvé kroky a prejavili technický záujem o možnosť náhrady šachtových pecí progresívnou technológiou výpalu pomocou rotačnej pece. Na Horné Srnie sa však stále nedostalo. Rozhodnutia vrcholových orgánov sa - možno povedať - periodicky menili. Už bolo zdanlivo všetko pripravené - znova nový variant. Od megalomanských predstáv o rotačnej peci s výkonom 3 000 t slinku za deň, až po dnešnú reálnu predstavu 1 200 tonovej pece / 24 hodín.

Vznikla v nových podmienkach, v čase keď sa už komplexne uzatvorila etapa transformácie Hornosrnianskej cementárne na akciovú spoločnosť s rozhodujúcou účasťou zahraničného kapitálu. Jeho majoritný majiteľ poklepal kladivkom po základnom kameni, aby tak otvoril novú etapu. Etapu, v ktorej (a to treba zdôrazniť) v rekordnom čase do 31. marca prelomového roku - 2000 bude postavený nový komplex zodpovedajúci najnovším poznatkom vedy a techniky a schopný vyrábať cementárske produkty v sortimente, ktorý obstojí v ostrom konkurenčnom boji cementárenských gigantov Európy, ktorý síce neoficiálne, ale veľmi cieľavedome rozdeľujú výrobcov na tých, ktorí prežijú a na tých, ktorí zaniknú. Horné Srnie patrilo medzi tých druhých. Použil som zámerne minulý čas, pretože práve opísané založenie základného kameňa a nasledujúca výstavba novej linky vytvára predpoklady pre úspešnosť na trhu a existenciu pracovných príležitostí aj pre nasledujúce

roky. Bude ich síce menej, pretože nová investícia sa musí starať aj o svoju návratnosť a to hlavne rastom produktivity práce, ale budú. Nechcem nasledovať naše bývalé «sesterské» šachtové cementárne v Bystrom a Lietavskej Lúčke, kde sú už pece celkom odstavené a aké-také živorenie je len otázkou času. Dlho pestované sociálne cítenie sa musí preniesť aj na predstaviteľov obce a bude treba rozmýšľať o možných podnikateľských aktivitách a vytvorení pracovných miest aj mimo doteraz hlavného zamestnávateľa CEMMAC-u. Samozrejme je aj alternatíva, nech sa stará každý o seba sám, to už je však filozofia tržného mechanizmu a nemá byť predmetom tohto príspevku.

Jeho cieľom je práve priblížiť tú radosťnejšiu stránku veci a pamätného dňa. Je odrazom priaznivého zoskupenia majiteľov, ktorí sú v prvom rade spotrebiteľmi cementu a tak vlastná kvalita produkcie znamená podstatne menšiu závislosť na konkurencii.

Druhý september prebiehal teda slávnostne, za doprovodu hornosrnianskej duchovky, vysviacky pána farára, slávnostných príhovorov a čítania pamätnej listiny pre ďalšiu generáciu. Práve táto by mala a isto bude vedieť s odstupom času oceniť tento slnečný deň, ktorý znamenal budúcnosť a existenciu súčasne.

Ak v nasledujúcom roku chceme rovnako slávnostne pripraviť oslavy 70. výročia expedície prvého cementu z Horného Srnia, nebude to bodkou, ale len čiarkou v úspešnej histórii cementárskej obce. Je len prírodné, že je to opäť september.

Ing. Ivan Horný

Príprava na rok 2000

Milí priatelia!

Rokom 1999 vchádzame do tretieho roku duchovnej prípravy na jubilejný rok 2000. V predchádzajúcich dvoch rokoch duchovnej obnovy, ktorú vyhlásil Svätý Otec Ján Pavol II., nám veľmi pomohli edície Vydavateľstva Don Bosco pod názvom «Kto je Ježiš Kristus?» na rok 1997 a «Kto je Svätý Duch?» na rok 1998.

Na rok 1999 Vydavateľstvo Don Bosco pripravuje súbor 12 brožúr venovaných téme «Kto je Boh Otec?». Texty, ktoré Vám odporúčame, sa odvolávajú na Sväté písmo, Katechizmus katolíckej Cirkvi, Katechizmus pre dospelých (zaťiaľ v talianskom vydaní) a pastoračnú skúsenosť.

Témy jednotlivých 12 brožúr sú: Boh kráča s ľuďmi, Boh Otec, Boh Stvoriteľ, Nový človek, Zákon, Mravné vedomie, Kultúrny projekt, Modlitba, Úcta k životu, Sociálna a politická angažovanosť, Pan-na Mária v Otcovom pláne, Láska k Bohu a k človeku.

Celú edíciu si môžete objednať na adrese:

Vydavateľstvo Don Bosco
Miletičova 7

821 08 Bratislava

Jednotlivé brožúry alebo celú edíciu si môžete po 1. januári 1999 kúpiť v predajni Spolku Svätého Vojtecha v Trenčíne.

Poznáme a chápeme všeobecne ťažkú finančnú situáciu, v ktorej sa väčšina z nás nachádza. Chceme vás však povzbudiť do investície, ktorá vám prinesie duchovný úžitok. Pozývame vás presvedčiť sa o Božej láske a добрôte a načerpať sil z prameňa Lásky.

Dr. Pavol Červený

Na Vianoce

Skôr ako sa zvečerilo,
skôr než zaznel z veže zvon,
prostred izby vyrástol nám
rozprávkový strom.

Dnes je deň zázrakov,
deň splnených želaní,
sny čakajú v balíčkoch,
previazané stužkami.

Zhodnotenie činnosti orgánov samosprávy obce za volebné obdobie 1994 - 1998

Vážení občania,
predkladám Vám vyhodnotenie činnosti orgánov samosprávy obce, t. j. starostu, obecného zastupiteľstva, obecnej rady a komisií za roky 1994 - 1998.

Starosta obce ako štatutárny zástupca majetkovo-právnych vzťahov obce a pracovno-právnych vzťahov obce je vykonávateľom obecnej správy, bdie nad dodržiavaním zákonov, je koordinátorom prechodu zo štátnej správy na samosprávu.

Obecné zastupiteľstvo - prijímalo uznesenia všeobecne - záväzné nariadenia, požiadavky občanov, schvaľovalo potreby pre rozvoj a zveľaďovanie obce, schvaľovalo rozpočet obce a rozhodovalo o finančných záležitostiach obce. Počas volebného obdobia sa uskutočnilo 28 zasadnutí, vrátane dnešného z toho bolo 24 riadnych a 4 mimoriadne. Prijatých bolo 28 uznesení a 11 všeobecne záväzných nariadení. Priemerná účasť na zasadnutiach bola 14 poslancov.

Obecná rada - pôsobila ako poradný orgán starostu a obecného zastupiteľstva, zaoberala sa vecami týkajúcimi sa obce a života v nej, svoje stanoviská podávala obecnému zastupiteľstvu a starostovi obce. Počas volebného obdobia zasadala 42 krát.

Komisie pri obecnom zastupiteľstve - zriadené boli 3, komisia výstavby, finančná komisia a komisia školstva a kultúry. Môžem konštatovať, že v priebehu 4 rokov riadne pracovala a schádzalo sa len komisia výstavby, ktorá mala 20 zasadnutí. Riešila a zaoberala sa otázkami výstavby a rozvoja obce a tiež posudzovaním požiadaviek občanov na drobné stavby a stavebné úpravy rodinných domov.

Finančná komisia - sa v priebehu volebného obdobia zišla 3 krát, čo je myslím na škodu, nakoľko to, čo mala v náplni práce komisia, zabezpečoval mnohokrát sám predseda komisie, čo nie je však vinou ostatných členov komisie.

Komisia ŠaK - v tejto komisii došlo počas volebného obdobia k zmene predsedu komisie. Táto zasadala 6 krát, poväčšine sa zaoberala prípravou osláv oslobodenia obce, Dňa detí, športových podujatí a riešila tiež otázky ďalšieho smerovania kultúry a športu v obci.

Čo sa týka radových občanov obce v priebehu volebného obdobia som badal, že mnohí ešte stále nepochopili podstatu samosprávneho riadenia obce a úlohu samosprávy v živote obce. Ešte stále porovnávajú samosprávu s bývalým národným výborom. Sú dezorientovaní vyhláseniami v masmédiách, nevedia o kompetenciách obce a jeho

orgánov, myslia, že aparát obecného úradu v rámci demokracie môže všetko.

Rozvoj obce

Vo volebnom programe sme mali tieto akcie

1. Dobudovanie vodných zdrojov Stará rieka s vodojemami.

2. Dokončiť ekologickú stavbu splaškovej kanalizácie - etapa II. a zahájiť etapu III. s ukončením celoobecného vodovodu na Kamenci

3. Dokončiť viacúčelový športový areál pri ZŠ

4. Dopracovať smerný územný plán

5. Majetkovo - právne usporiadanie pozemkov pod kúpalisko s projektovou štúdiou na stavbu.

Okrem toho sa obec podieľala na týchto akciách:

- projekčne sa pripravila úprava potoka v Moskoch

- vymenila sa časť verejného osvetlenia v Moskoch

- opravené boli strechy na zdravotnom stredisku, na 6-bytovke pre učiteľov a na materskej škole

- postupne po kanalizácii boli upravené miestne komunikácie s chodníkmi, úprava verejnej zelene

- údržba cintorínov a ocelových konštrukcií

- bolo uskutočnené kompletne dopravné a smerové označenie v obci a pripravený projekt pre rekonštrukciu verejného osvetlenia

Pre obec dôležitou záležitosťou po rozdelení SR a ČR boli zo štátnych prostriedkov zrealizované tieto akcie:

1. Telefón na Čakanov

2. Cesta na Čakanov

3. Zavedenie miestneho rozhlasu na Rybníky a jeho rekonštrukcia v obci

4. Smerný územný plán

5. Prípravné práce na označenie ulíc a očísľovanie domov orient. číslami

6. Vysadená protihluková clona na Rybníky

7. V rozpracovanosti je lesná cesta na Sidóniu

8. Tiež v rozpracovanosti je splašková kanalizácia a vodovod na Rybníky

Všetky tieto akcie predstavujú finančný náklad 56,550.000 Sk. Z toho zo štátneho rozpočtu bolo v rámci rozhraničenia SR a ČR preinvestovaných 31 050 000 Sk dotácie zo ŠFŽP a ŠVHF boli vo výške 15,5 mil. korún a úver obce 10 miliónov korún.

Rozpočet obce v jednotlivých rokoch

	Príjmy	Výdavky
Rok 1995	8 086 381,-	8 065 534,-
Rok 1996	6 797 686,-	6 575 374,-
Rok 1997	6 427 555,-	6 138 791,-
Rok 1998		
I. - IX.	5 723 188,-	5 942 148,-
Majetok obce predstavuje čiastku		68 037 734,- Sk.

Príspevková organizácia - služby

Služila pre zabezpečovanie služieb obyvateľstva, nespĺňala až taký rozsah služieb ako uplynulé obdobia. Zostala funkčná iba čistiarňa, stavebná skupina v užšom zložení a autodoprava. Služby kaderníctva aj krajčírstva boli sprivatizované. Na základe poverenia obecným zastupiteľstvom, spravuje aj bytové hospodárstvo. I keď sa prevažná časť bytového fondu nedala do osobného vlastníctva, je tu problém s neplátičmi. Tieto služby zabezpečuje vedúci príspevkovej organizácie a jedna administratívna pracovníčka. Za posledné 2 roky príspevková organizácia neodviedla do rozpočtu obce žiadne finančné prostriedky.

Výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu je obecný úrad. Je zložený zo 4 pracovníkov obce, ktoré zabezpečujú organizačné záležitosti OZ a starostu. Okrem toho pracuje aj úväzkový zástupca starostu. Pracovníkom obce sú aj hlavný kontrolór a 2 pomocní pracovníci (upratovačka a údržbár na cintorínoch). Obec má vo svojej správe aj miestnu ľudovú knižnicu, kde je jedna pracovníčka na skrátený pracovný úväzok a 1 upratovačka na zdravotnom stredisku.

Postupne od vzniku samospráv prechádzali na obec pôsobnosti zo štátnej správy. Bolo to na úsekoch bytového hospodárstva, dopravy, poľnohospodárstva, územného plánovania, životného prostredia, zdravotníctva a vodného hospodárstva.

V rámci prechodu kompetencií zo štátnej správy na samosprávu neboli spočiatku jasné legislatívne otázky vo vzťahu financovania delimitovaných zariadení. Ešte dnes je problém finančného krytia ich spracovania. Bez podpory obce a sponzorov len veľmi ťažko by sa dal udržiavať chod zariadení.

Podnikateľské aktivity

V obci máme podnikateľské subjekty fyzické a právnické osoby, ktoré si plnili svoje povinnosti voči obci a obecnému rozpočtu, t. j. odvod daní a poplatkov. Som však presvedčený, že sme im doteraz nevytvorili také podmienky, aby sa mohli rozrastať do šírky a neprilákali sme žiadnych väčších investorov a podnikateľov.

Milan Vidoman, starosta obce

Vianočné spomienky

Nie sú z rovnakého času. Udlali sa v dvoch storočiach. Spoločné majú miesto, kde ich hlavné postavy prežili čas svojho života. Ich osudy im poskytli miesta, ktoré si vybrali pre život, pre prácu, pre rodinu. Puto domova ich spájalo s krásnym krajom v okolí rieky Vlára. Jeden žil na pravom, druhý na ľavom brehu, ale mali veľa spoločného. Tvorili osady Rajkovec a Zábavu s láskou, poctivou prácou. Obidvaja slúžili spoluobčanom a pomáhali pri rozvoji obce.

RAJKOVECKÝ MAJSTER A GRÓF

Kedy prišiel Tomáš prvýkrát na hospodárstvo grófa Ištvána nevieme, ale podľa dobových dokumentov je isté, že gróf Ištván pomenoval Tomáša «rajkovecký majster». Je tiež isté, že majstrovský titul uhorský monarcha len tak ľahko Tomášovi neudelil. Ak máme k dispozícii aj historický dokument, ktorý potvrdzuje, čo opisujem, tak je to hodnoverné. Vzácný dokument je v zbierke rodiny Varčekovej v Rajkovci a jedná sa o originál kúpno-predajnej zmluvy, podľa ktorej osvietený gróf Ištván Iľščázy predal Tomášovi Pavlackému celý rajkovecký majetok. Zmlu-

va je zo 7. januára 1816.

Z historických prameňov viem, že správa grófskeho majetku bola takmer vždy v spoľahlivých rukách. Podobne to bol aj v Rajkovci. Tomáš bol iste dlhší čas v službe u grófa Ištvána a preto došlo aj k predaju hospodárstva, kde bola pila, mlyn, valcha (spracovanie ovčej vlny) a pálenice. Tieto úvahy potvrdzujú niektoré body zo zmluvy, kde gróf «určuje» ako spravovať a udržiavať v prevádzke všetky profesie. Prečo to gróf robil? Jednalo sa o služby obyvateľstvu a tie bolo potrebné udržať, alebo rozvíjať, čo nový majiteľ prijal. Prečo? Lebo chcel pomôcť spoluobčanom.

Osobitnou kapitolou v zmluve bola cena aj termín splátok. Bez dlhých slov, ale presná suma a pri tom dátum splátky. Preto, aby nový správca-neškodil okoliu bolo zapísané, že miesto priehrady odkiaľ bol vedený potok pre náhon mlynskeho kolesa musí byť udržiavané na náklady Tomáša. Tým bolo zabezpečené, že pri splavovaní po rieke do obce, alebo až po Váh, bolo koryto rieky vždy upravené. Dalším, veľmi zaujímavým bodom bolo: v určené dni môže Tomáš brať v určených lesoch drevo na kúrenie tak, ako

ostatní Srňania - zadarmo. Drevo na prevádzku mlyna, ply a pálenice musí od hajného kupovať.

Nový majiteľ rajkoveckého majetku podmienky prijal bez pripomienok. Prvý z rodiny Pavlackých prijal aj poriadok a spoľahlivosť pri riadení životne dôležitých prevádzok. Tieto vlastnosti jeho pokračovateľa prenášali z pokolenia na pokolenie. Z rozhovorov so staršími občanmi a moji rodičmi to tiež hovorili, že služby v Rajkovci boli požehnané k obojstrannej spokojnosti. Viem, že v časoch, keď korunka chýbala takmer všade, rajkovskí s platbou počkali, alebo prijali naturálnu platbu.

Možno, že termín, kedy zmluvu gróf a rajkovský majster podpísali bol náhodný, ale iste Tomášove Vianoce boli spojené s pocitom spokojnosti, lebo boli naplnené spoľahlivosťou, poriadkom a zodpovednosťou za nadobudnutý majetok, cez ktorý svojim súčasným poskytoval cenné služby. A majetok zveľadoval. Ubehlo necelých 200 rokov. a niektoré vlastnosti akoby sa vytratil z nášho života, ale za to Tomáš nemôže.

Ing. Krajčí Alojz

VIANOCE

Keď som bol v týchto dňoch v jednom obchode, niečo mi tam zrazu pripadlo iné. Myslel som si: «Čo sa deje»? Odpoveď som si dal po chvíli: veď už asi budú o nejaký čas Vianoce. Keď sme 12. novembra - vo štvrtok na spoločnej rekolke knázov Trenčianskeho i Nemšovského dekanátu dojednávajú svätú spoveď pred Vianočnými sviatkami, nadobudol som už istotu, že áno, Vianoce sa blížia. A keď mi zavolať pani Ing. Hiklová, že by bolo potrebné napísať do časopisu niečo k Vianociam, tie moje «pozorovania» z obchodu sa týmto úplne potvrdili.

Drahí bratia a sestry. Nedá mi to, aby som v tomto článku nevrátil o niekoľko týždňov späť. A to ku dňu 25. 10. 1998, keď do našej farnosti zavítal J. Em. Ján Chryzostom kardinál Korec, aby našej mládeži vyslúžil sviatosť birmovania. To nie je každodenná, ani každoročná udalosť, aby kardinál prišiel do našej obce. A tiež v živote mladých ľudí sa táto chvíľa už nikdy nebude opakovať, lebo birmovanie možno prijať len raz. Chceme tu teraz spomenúť jednu jeho myšlienku z homílie, ktorou sa obrátil k birmovancom: Otec kardinál hovoril o rozličných cestách a ponukách k životu. Je možnosť a ponuka žiť životom bez Boha, iná ponuka je žiť «domrvený» život a ďalšou ponukou je život s Bohom.

A tu majú svoje miesto Vianoce. Lebo práve moment Narodenia Ježiša Krista je úžasnou ponukou a možnosťou pre človeka, aby išiel cestou Krista. Cestou, ktorú on priniesol svojim narodením. Cestou, ktorá zmenila a poznačila v histórii ľudstva toľko životov. Cesta, ktorá zachránila človeka pred zlom - ak si vybral cestu Ježiša Krista. Preto, drahí priatelia, keď budeme v pokore aj my stáť pri Kristových jasiach, rozhodnime sa pevne, osobne, úprimne, že chceme ísť v našom živote dôsledne cestou narodeného Ježiša Krista.

Na záver mi dovoľte, aby som pre vás všetkých, ktorí budete čítať tieto moje slová, vyslovil toto želanie:

Na Vianoce, keď svet stíchne, nech vám Božie dieťa vdýchne pokoj, radosť a posilu, nielen v túto svätú chvíľu, ale taktiež v Novom roku, nech vás vedie v každom kroku.

To vám praje Maximilian Nosál, farár

Novoročné žičenia

Redakcia obecného časopisu Lipovec si dovoľuje v tohtoročnom záverečnom čísle, ktorým končíme siedmy ročník vydávania nášho časopisu vysloviť novoročné želania do roku 1999.

Veľmi úprimne želáme veľa ďalších ekonomických úspechov najväčšiemu priemyselnému komplexu v obci CEMMAC akciová spoločnosť.

Hospodárske úspechy a bohaté výnosy poľnohospodárskych plodín višujeme PD VLÁRA, ktoré je základným zdrojom potravín pre nás všetkých.

Hojnosť božieho požehnania, pokoja a radosti z prejavov kresťanskej viery farníkov višujeme Farskému úradu a správcovi farnosti dp. Maximiliánovi Nosálovi.

Mnoho tvorivých nápadov a úspešných aktivít prajeme podnikateľom v našej obci, ktorých služby sú pre obyvateľstvo nenahraditeľné.

Náš úprimný viš zdravie, pokojnej a tvorivej práce zalieta k starostovi (pánovi Milanovi Vidomanovi), pracovníkom obecného úradu a všetkým členom obecného zastupiteľstva.

Veľa síl, trpezlivosti a božieho požehnania višujeme všetkým pedagógom v našich školách, vedúcim záujmových skupín mládeže a rodičom, ktorí sú prvými vychovávateľmi a svedkami viery pre mladú generáciu.

Veľa pokoja a trpezlivosti v práci prajeme všetkým pracovníkom zdravotného strediska, a všetkým tým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom podieľajú na pomoci a uľahčení života chorým a trpiacim v našej obci.

Veľa zdravia, pokoja a vytrvalosti prajeme všetkým pracovníkom v rozličných zväzkoch a v spoločenských organizáciách, ktoré sa mimoriadnym spôsobom podieľajú na rozvoji kultúry, športových aktivít a spoločenského života v obci.

Naša myseľ zabíha i k seniorom v našej obci a telesne znevýhodneným; prajeme im veľa zdravia a pokojnú jeseň v kruhu svojich blízkych, v domove dôchodcov a v celooobecnom spoločenstve.

Všetkým občanom Horného Srnia višujeme radostné Vianoce a požehnaný a pokojný rok 1999.

Redakčná rada obecného časopisu Lipovec

Turíce v našej obci

*Duchu Svätý, príd z neba
a vyšli nám zo seba
žiariu svetla prvého.*

Birmovanie je tvojimi Turicami. Ty, birmovaný si stredobodom spoločenstva a rodiny. Všetci sa za teba modlia. Všetky tie «veľké veci», ktoré Ježiš prisľúbil tým, čo prijmu jeho Ducha, sú teraz v tebe. Neboj sa ťažkostí, ktoré prídu. Duch Svätý je s tebou. Staneš sa svedkom Ježiša Krista a silou, ktorú ti dá Duch.

Dňom birmovania v našej farnosti bola nedeľa 25. októbra 1998. Ani nepriazeň počasie neskálila radostnú atmosféru, ktorá tu panovala, ba naopak, padajúci dážď sme cítili ako rosu Ducha Svätého.

Na prijatie sviatosti birmovania bolo pripravených 240 mladíkov. Dievčatá a chlapci s napätím očakávali príchod J. E. Otca biskupa Jána Chrizostoma kardinála Korca.

Po úvodných obradoch privítania veľmi milo na všetkých prítomných zapôsobil úprimný a láskyplný pozdrav Otca biskupa birmovancom a všetkým prítomným.

Birmovná slávnosť pokračovala čítaním Božieho slova a potom predstavením kandidátov na udelenie sviatosti birmovania, ktoré vykonal duchovný otec našej farnosti dp. Maximilián Nosál.

V homílii Otec biskup vysvetlil význam sviatosti a povzbudil našich mladíkov a devy k horlivému a záväznému životu.

Po obnovení krstných sľubov a vyznaní viery pokračovala naša slávnosť liturgiou sviatosti birmovania, ktorá mala tieto časti:

- vkladanie rúk,
- zasväcujúca modlitba,
- pomazanie krížom,
- modlitba veriacich.

Birmovanie je duchovné obohatenie pokrsteného v línii «prorocstva» čiže pomazania a evanjeliového ohlasovania v Cirkvi a vo svete.

Osobitný význam má gesto vkladania rúk: je to gesto, ktorým Ježiš uzdravuje chorých a požehnáva deti. Preto vkladanie rúk spolu s pomazaním krížom je podstatné pri sviatosti birmovania: je to znak, ktorý v Cirkvi zviditeľňuje milosť Turíc, je to «pečať», ktorá potvrdí príslušnosť k Bohu a zmluvu s ním.

V modlitbe veriacich vyzvaním Boha, všemohúceho otca sa všetko zhromaždené spoločenstvo modlilo za birmovancov spolu s birmovnými rodičmi ako «garantmi», ktorí zaručujú pokračovanie náboženskej výchovy, aby tento nový ročník kresťanov prijal dary Ducha.

Po udelení sviatosti birmovania pokračovala liturgia Eucharistie, čiže nasledovala

svätá omša obyčajným spôsobom a ukončila sa slávnostným požehnaním.

Okrem siedmych darov Ducha Svätého, každý dostáva od Ducha rozličné dary: lásku, radosť, pokoj, vernosť, tichosť, čistotu, rozumne usudzovať, múdro hovoriť, ohlasovať vieru, uzdravovať chorých...

Konzilový dokument Lumen Gencium hovorí, že birmovaní sú obohatení Osobitou Silou Svätého Ducha a majú povinnosť rozširovať a brániť vieru slovami a skutkami ako praví Kristovi svedkovia.

Birmovanie sa nemá zredukovať len na pozvanie dospievajúcich dobre a mravne sa správať. Mladých birmovancov treba zmobilizovať do novej evanjelizácie, ktorá ponúka svetu dar kresťanskej spásy. Zaisťte, aj mimo Cirkvi jestvujú cesty spásy, lebo Božie kráľovstvo tajomne rozširuje svoje konáre aj za inštitucionálne prostredie. To však nezmenšuje, ale potvrdzuje, dôležitosť sviatosti uvedenia do kresťanského života -

Birmovky - ako riadnej cesty, ktorou sa uskutočňuje spása.

Ty, «birmovaný», povedieš nový život «život v Duchu Svätom». Ty, «birmovaný», budeš môcť deň čo deň sledovať svoj ustavičný rast života v Duchu. Ty, «birmovaný», môžeš osobitne zamerať svoju pozornosť na primát Ducha v živote a v histórii, teda položiť Boha na prvé miesto v živote človeka.

Kresťan posilnený Duchom vo sviatosti birmovania sa neklania nijakým bôžikom ani peniazom, ani kariére, ani sexu..., ale sa angažuje pre pozdvihnutie mravného napätia, hľadá Boha a prekonáva povrchnosť. Verí modlitbe, ktorá je adoráciou a chválou. Rozpráva o Bohu príbuzným, dôverným priateľom a rozpráva sa s Bohom spolu s nimi. Číta Božie slovo, čerpá z neho silu a tak dáva duchovné svetlo a kyslík sociálnemu prostrediu, v ktorom žije.

Dr. Pavol Červený

Richtárska stolička

Nebola to stolička na obecnom úrade. Mohla byť rôzna tvarom, ale aj miestom. Chcem Vám predstaviť richtárov z 19. storočia tak, ako som sa o nich dočítal v dokumentoch, ktoré postupne od roku 1800 až do roku 1891 podpísali a potvrdili pečatou obce. Preto som v úvode spomenul, že richtárska stolička nebola na jednom mieste, ale menila sa podľa príbytku richtára. Taká veta je v dokumentoch, že dôležité úradné výkony sa udiali v dome richtára.

V takmer stovke dokumentov, ktoré som mal k dispozícii, možno čítať mená richtárov, osôb priamo zúčastnených na právnom úkone, aj tých, ktorí zastupovali «obecnú radu». Je to zaujímavé nazretie do histórie obce a mnohí môžete medzi richtármi hľadať svojich pra-pra-dedov.

1. doklad z roku 1800 je kúpno-predajná zmluva s predajnou cenou 18,5 zlatých. Vtedajší richtár je uvedený s titulom syra a bol to Georgius Belko. Sú tam spomínané tradičné priezviská a tie patrili obecné rade: Martin Ondrášech, Andreas Kňazek, Andreas Papiernik, Jano Kebísek, Jano Krajčí, z občanov sú spomenuté Jano Papiernik, Ondrej Valach. Funkčné obdobie «syra» Belku neviem ohraničiť.

2. Od roku 1817 do 1830 bol richtárom Ján Švodlenín. Zaisťte svoju funkciu vykonáva dobre, usudzujúc z dĺžky funkčného obdobia.

3. Ďalší richtár bol vo funkcii 3 roky a to od roku 1830. Bol to Ján Ševcech - Chlebana.

4. Ondrej Krajčí - Haháček podpisoval úradné listiny v roku 1835, ale jeho richtárske obdobie z dostupných dokumentov neviem ohraničiť.

5. Podobne možno písať aj o Ondrejovi Štefankovi, ktorý bol richtárom v roku 1840.

6. Juraj Galko richtárčil v roku 1845, ďalšie richtárske roky nie sú zatiaľ známe.

7. Richtár, ktorý do listín pripisoval aj svojho «armeckého» bol Anrej Pecháček. Bol vo funkcii v rokoch 1847 - 1849. Jeho armecký v roku 1847 bol Jozef Matula.

8. Vela richtárskych «gatí» zoznal Michal Walaščin. Funkciu začal vykonávať v roku 1853 a jeho stopa v správe obce skončila v roku 1876. To ešte nie je všetko. Jeho meno je v dokumentoch spomínané už pred rokom 1853.

9. V roku 1877 bol richtárom Ondrej Papiernik, ale nie je zistené koľko rokov bol vo funkcii.

10. Ondrej Húserka úradoval ako richtár v roku 1890, ale jeho funkcia nie je časovo zdokumentovaná.

11. V rokoch 1890 - 1891 bol richtárom Ján Papiernik.

Verím, že táto evidencia bude doplnená aj na základe podkladov, ktoré sa môžu nachádzať v rodinných archívoch. Prosím všetkých, ktorí o podobných dokladoch vedia a chcú o histórii obce rozšíriť záznamy, aby sa ohlásili na Obecnom úrade, kde obráti informácie, čo majú urobiť. Jedná sa hlavne o doklady z rokov 1880 do roku 1918.

Ing. Krajčí Alojz

Legionárove cesty

Pohnuté roky priamo ovplyvňujú osudy ľudí. Takým bolo obdobie 1. svetovej vojny. Ján Zemanovič, ako 20. ročný, tesársky tovarš na rukoval spolu s tisíckami, ktorým sa životný rytmus výrazne zmenil. Nestačil sa dobre poobzerať po kasárenských dvoroch a jeho cesta viedla na ruský front. Po vojne sa vrátil domov. Našiel miesto v štátnej správe. Usadil sa s rodinou v Hornom Srní. Býval v podnájomnom dome. Vybral si miesto, kde chcel s rodinou žiť a tam aj prežil celý rodinný život. Jeho dcéry Olga Petříková a Júlia Polomová úseky jeho života popísali a s láskou na ne spomínajú, preto vám ich priblížim aspoň fragmentmi.

Na ruskom fronte si mnohí zo Slovákov uvedomili, že nebojujú na správnej strane. Preto pri rôznych príležitostiach prebehli k cárskemu, ruskému vojsku. Stali sa zajatcami. Rusko ich využilo na prácu. Ján Zemanovič pracoval v bani na Urale a na transibírskych magistrálach.

Už v roku 1915 bola v Clevelande podpísaná povojnová dohoda medzi Slovákmi a Čechmi o utvorení spoločného štátu. Na jej základe sa v zahraničí začali tvoriť československé légie - vojenské oddiely. Vo Francúzsku légie organizoval Štefánik. Masaryk a Beneš organizovali légie v Rusku a Taliansku. Legionári vstupovali do oddielov s cieľom poraziť rakúsko-uhorskú monarchiu a vytvoriť ČSR. Ruskí legionári mali centrum v Omsku. Do československej légie v Rusku, patrili aj Ján Zemanovič. Celý oddiel bol cárskej armáde zaviazaný prisahou vernosti. V Rusku sa situácia vyvíjala zložitejšie. Po zavraždení cára v roku 1917 moc takmer úplne prešla do rúk bolševikov. Ján Zemanovič ostal verný prisaha.

Legionári sa po skončení 1. svetovej vojny postupne vracali domov. Takmer zo všetkých európskych bojísk. V Rusku sa situácia vyvíjala po zavraždení cára komplikovane. Centrálna Rusko bolo bolševikmi kontrolované. Preto československí legionári - prívrženci domov cestovať cez Rusko nemohli. Operovali v okolí transibírskych magistrál a chceli sa dostať do Vladivostoku. Cesta bola zdĺhavá, strety s poľtýčkami bolševikov boli veľké. Ostali tam početné hroby Slovákov.

Podarilo sa im dostať až do Vladivostoku, kde na nich čakali zástupcovia vlády novej ČSR. A nasledovala cesta domov. Preplavili sa do Indie a chceli pokračovať v plavbe okolo Afriky až do Európy.

V Indii, ktorá bola pod správou Anglie boli tiež nepokoje a v plavbe nemohla loď pokračovať. Vrátili sa opäť do Vladivostoku.

Čakali na novú cestu. Tá mala smer do Kanady. Šťastne sa doplavili na západné hranice a vylodili sa v kanadskej Vancouveri. Boli veľmi ďaleko od domova, ale verili, že domov sa dostanú, hoci niektorí v Kanade ostali. Zo západného pobrežia cestovali cez Kanadu vlakom až na východné pobrežie. Po nastúpení na loď sa plavili cez Atlantický oceán až do Európy a dostali sa do Hamburgu. Cesta z Hamburgu do ČSR bola radostnejšia a cesta do rodnej Hornej Súče najkrajšia. Veď na rodnú zem vstúpil po štyroch rokoch bojov, ale aj dlhých cestách na lodi. Bolo to na prelome rokov 1920-1921. Vianoce prežil Ján Zemanovič medzi svojimi rodnými a opäť robil nové plány.

Ďalšie životné cesty Jána Zemanoviča boli oveľa príjemnejšie, aj keď nefahké. Všetci legionári z 1. svetovej vojny mali zaručený prednostný výber zamestnania v štátnej správe. V čase keď Ján Zemanovič žiadol o zamestnanie, už veľa voľných miest nebolo. Písal sa rok 1921. Z troch ponúk si Ján Zemanovič vybral dobre. Stal sa štátnym cestárom na úseku Horné Srnie - Cementáreň až Vlársky priesmyk a obec zísкала nového občana. S manželkou bývali v rôznych podnájomoch v obci, ale v hlave mu vŕtili rôzne plány. Jeho počiny v živote z tohoto obdobia popísala najstaršia dcéra Olga takto:

„...každý deň chodil na tú svoju cestu, mal ju dokonale zmapovanú, čo som samozrejme zaregistrovala ešte neskôr. Chodil okolo Zábavy, aže po starej ceste, miesto sa mu zapáčilo. Jeho snom bolo postaviť si tam domček, čo sa mu po čase aj podarilo. Keď dostal peniaze za tie vojnové roky útrap a strádania, kúpil od grófky polovicu záhrady, na ktorej dom stojí.“

A Júlia Polomová dodáva: *„...v práci bol zodpovedný, svoj podhorský úsek štátnej cesty udržiaval, odvážal nánosy, ktoré pri daždoch voda z lesov prinášala. V zime zasa vzorne posypával kopcovité úseky, aby cesta bola upravená. Za obetavosť bol odmenený. Dostal štátne vyznamenanie, ale o tom však nikdy veľa nehovoril.“*

Zo samoty Zábava po «svojej» ceste roznášal poctivosť a skromnosť. Slúžil všetkým.

Ing. Krajčí Alojz

DOBRO A ZLO

Dvadsaťte storočie bolo storočím najväčšej prosperity, vedecko-technického rozvoja, či rozmachu politickej slobody v dejinách ľudstva. Zlatý vek ľudstva však nenastal.

Dvadsaťte storočie bolo zároveň i najkrvavejším storočím v histórii. Odohrali sa v ňom dve svetové vojny, vznikli totalitné komunistické a fašistické režimy, viedli sa krvavé revolúcie. Vojny dvadsiateho storočia si vyžiadali vyše 100 miliónov životov, teda viac ako všetky predchádzajúce vojny od počiatku ľudstva spolu. Príliš veľa ľudí prišlo o život, stratilo svojich blízkych, prišlo o zdravie, majetok, slobodu, zažilo všemožné útrapy. Ľudia - dobrí i zlí, boli často zabíjaní len v dôsledku okolností, do ktorých sa narodili: celé sociálne, etnické a náboženské skupiny obyvateľstva boli predurčené na smrť v nacistických koncentračných táboroch a v komunistických gulagoch.

Dvadsaťte storočie viedlo aj iné vojny: vojny proti chudobe, vojny proti drogám a zločinu, kultúrne vojny, či vojny proti pôrodnosti. Tie posledné si vyžiadali ďalšie desiatky miliónov obetí v podobe ukončenia života nenarodených detí.

V dvadsiatom storočí zúrili i vojny myšlienok. Studená vojna medzi Východom a Západom bola klasickým príkladom vojny myšlienok. Takéto vojny zúria aj v súčasnosti dokonca i v demokratických krajinách a často vyjadrujú rozličné ponímanie demokracie.

Vojny myšlienok sú v konečnom dôsledku vojnami za a proti istým pravdám a hodnotám. Nábožensky založení ľudia veria, že vojny myšlie-

nok sú súčasťou odvekej eschatologickej vojny medzi Dobrom a Zlom. Z tejto vojny nie je vyňatý nikto. Bojiskom je duša každého muža, každej ženy, každého dieťaťa.

Vojny myšlienok prenikajú zo stránok novín, z televíznych obrazoviek do našich domácností a úradov na pracoviskách. Ťažko pred nimi uniknúť. Pravda, poloprávda a lož sa miešajú a bývajú ťažké ich oddeliť. Predsa sme však vo vojne myšlienok často nútení zaujať stanovisko podľa úrovne nášho poznania. Najzrejmější príležitosťou tohto druhu sú parlamentné, či komunálne voľby.

Každá malá cnosť, každé malé rozhodnutie v prospech Dobra prináša človeku a jeho okoliu prospech a požehnanie. Každá neresť či rozhodnutie v prospech Zla človeka a jeho okolie poškodzuje. Každý malý skutok je podľa židovsko-kresťanskej tradície príspevkom vo vojne Boha a Satana.

Bolo by krásne zastaviť vojny každého druhu a zmeniť ich na súťaž alebo dokonca spoluprácu myšlienok. Bolo by krásne zmieriť sa. Každý by sa mal v osobnej rovine snažiť v tomto smere čo sa len dá. Zmierenie so Zlom je však samovraždou. Mahátma Gándhí sa snaží milovať i diabla, ale nenávidieť diabolstvo. Dejiny dvadsiateho storočia nás učia, že zoči-voči ozajstnému zlu niet zmierenia. Je nebezpečné ustupovať zlu a robiť s ním kompromisy. Ustupovanie hitlerizmu, stalinizmu či brežnevizmu nefungovalo a nefungovalo by ani ustupovanie voči súčasným diktátorom. Dobrí ľudia pri stretnutí so Zlom by nemali byť naivní.

Dr. Pavol Červený

Učenie netradičnou formou

Učiť deti o histórii cez históriu, vidieť ich rozžiarené oči, keď si môžu siahnúť na viac ako storočný predmet na hodinách prvouky, vlastivedy, dejepisu, slovenského jazyka, hudobnej, či výtvarnej výchovy sa darí v ZŠ v našej obci vďaka realizácii projektu pedagógov manželov Schulczových.

Dva roky v dedine zbierali predmety ľudovej úžitkovej tvorby, ktoré bolo treba vyčistiť, opraviť, zakonzervovať a vystaviť v priestoroch školy, ktoré si vyžadovali dômyselné projektové riešenie.

Podarilo sa im to aj vďaka všetkým, ktorí pomohli, teda kolegom, žiakom a predovšetkým sponzorom, ktorí finančne, materiálno alebo prácou prispeli k realizácii ich nápadu. Poďakovanie patrí aj darcom exponátov, bolo ich spolu 89 a samotných predmetov 290. Za povšimnutie stojí tiež odpracovaných 1 038 hodín dobrovoľnej práce.

O životaschopnosti Stálej expozície ľudovej úžitkovej tvorby svedčí aj to, že od jej otvorenia 2. 9. 1998 ju navštívilo viac ako 200 občanov z Horného Srnia i blízkeho okolia, že žiaci so záujmom čakajú na vyučovacie hodiny v tejto učebni i skutočnosť, že stále pribúdajú do nej predmety od občanov.

Želáme si, aby deti v našej obci chápali nefalšovanú krásu ľudovej tvorby; aby sa aj na našej škole naučili vnímať, prežívať i hodnotiť krásu nielen umenia, prírody, ale tiež prostých vecí, ktoré ich obklopujú.

Stála expozícia ľudovej úžitkovej tvorby je sprístupnená i verejnosti každý utorok od 15,00 - 16,30 h. Tešíme sa na Vašu návštevu!

Mgr. Schulczová

PRVÁ SVETOVÁ VOJNA A JEJ DÔSLEDKY

Dňa 28. júna 1914 zazneli v bosenskom hlavnom meste Sarajeve výstrely študenta Gavrila Principa. Ich bezprostredným výsledkom bola smrť následníka habsburského trónu, arcivojvodu Františka Ferdinanda a jeho manželky Žofie, rodenej Chotkovej. Vzťahy medzi Rakúsko-Uhorskom a Srbskom neboli dobré už pred týmto incidentom. Vo vzduchu visela otázka: čo bude nasledovať? Európske mocnosti boli vyzbrojené, čakalo sa na vhodnú zámienku. Atentát v Sarajeve prišiel ako na objednávku. Nemecko, ako sused a spojenec, podnecovalo Rakúsko-Uhorsko k činu. Monarchia poslala Srbsku ultimátum v desiatich bodoch, ktoré nemohol nezávislý štát prijať. Srbská odpoveď Viedne neuspokojila a na rad prišli vojaci.

V našom regióne bola vyhlásená mobilizácia 26. júla 1914, ktorej predchádzala čiastočná mobilizácia ôsmych armádnych zborov rakúsko-uhorskej armády. Vyplašené Srbsko mobilizovalo už 25. júla z obranných dôvodov. A konečne sa udialo to, čo bolo všeobecne očakávané: 28. júla 1914 Rakúsko-Uhorsko vyhlasuje vojnu malému Srbsku. Na pomoc Srbom prišlo Rusko a vyhlásilo 29. júla čiastočnú mobilizáciu proti Rakúsko-Uhorsku a na ďalší deň ju rozšírilo na všeobecnú. Do konfliktu sa zamiešalo Nemecko, vyhlásením vojny Rusku a Francúzsku. 4. augusta vstúpila Veľká Británia do vojnového stavu s Nemeckom. Proti sebe stáli Centrálné mocnosti alebo Trojspolok: Nemecko, Taliansko, Rakúsko-Uhorsko na jednej strane a na druhej štáty Dohody: Veľká Británia, Francúzsko a Rusko.

Ako sa dotkol začiatok vojny našej obce? Väčšina obyvateľov sa venovalo zberu úrody - žatve. Nikto netušil, že leto toho roka bude dvojnásobne horúce. V ďalekej Amerike sa rozhodol Ondrej Černička (nar. 1866), že spolu so synom Augustínom sa vrátia domov, aby pomohli pri žatevných prácach. Naozaj prišli, napriek tomu, že v Amerike ich upozorňovali, že neurobia dobre, pretože v Európe sa chystá vojna. Obidvaja do tejto vojny narukovali. Otec Ondrej ju šťastne prežil, syn Augustín zomrel v zajateckom tábore v ďalekom Rusku.

Na frontoch sa rozbehli bojové operácie v nevídanom rozsahu. Proti sebe stáli armády, ktoré počítali niekoľkostotisíc mužov. Objavili sa nové zbrane, dovtedy vo vojnových konfliktoch neznáme. Pešiakov na obidvoch stranách decimovala guľometná paľba. Na bojiská vyšli

obrnené automobily, tanky a na nebi sa predstavila zbraň nevídaná - letectvo. To urobilo počas vojny najväčší pokrok a bolo rozdelené na niekoľko druhov: pozorovacie, stíhacie, bombardovacie, výzvedné. Tanky a lietadlá akoby sa v I. svetovej vojne testovali, pretože v tej nasledujúcej boli už štandardnými zbraňami.

V generálnych štáboch jednotlivých armád panoval na začiatku vojny optimizmus. Každý si myslel, že bojové akcie sa skončia za niekoľko mesiacov. Boje sa presťahovali, bojujúce strany vrhali do vojny ľudské a materiálne rezervy. Vo všetkých štátoch siahli až na dno svojich možností. Po určitom váhaní vstupuje do vojny aj zámorská veľmoc - Spojené štáty americké, aby podporili bojujúce štáty Dohody. Fronty sa pohybovali v obidvoch smeroch. V roku 1917 už bolo jasné, že Centrálné mocnosti ťahajú za kratší koniec najmä potom, čo z ich tábora vystúpilo Taliansko a prešlo na opačnú stranu. Ťažké boje prebiehali v Karpatách, pri Verdune, na Marve, na Piave. Bojových operácií sa zúčastňovali i loďstvá bojujúcich strán, vo väčšom rozsahu operuje nová zbraň - ponorkové loďstvo.

Vojaci z Horného Srnia bojovali v Rusku, Srbsku i Taliansku. Mnohí z nich sa dostali do zajatia, čo iste nejednému zachránilo život. Nechutť vojakov bojovať sa prejavovala vo všetkých armádach revolučnými udalosťami. V roku 1917 v Rusku zvrhli cára a zmenil sa tu politicko-štátny systém. Krajina sa vydala na cestu socializmu, ktorá trvala viac ako 70 rokov. Aj vojaci rakúsko-uhorskej armády sa vojny presýtili. Vyskytovali sa nepokoje, často prerastajúce do otvorených vzbur. Jednu z nich predstavuje vystúpenie vojakov 71. pešieho trenčianskeho pluku, nazývaného aj drotársky regiment. V júni v roku 1918 sa vojaci tohto pluku nachádzali v srbskom meste Kragujevac a pripravovali sa k odchodu na taliansky front. Medzi vojakmi boli aj navrátilci z ruského zajatia, ďalší sa vrátili z dovolenky pri svojich rodinách. Doma videli hlad, biedu, nedostatok. Vojna trvala už takmer štyri roky a všetci z nej boli unavení. Tieto skutočnosti boli príčinou odporu v armáde i konkrétne v Kragujevaci. Dohra tejto vzbury bola krvavá - 44 vojakov zastrelených za účasť na tejto akcii, ďalší odsúdení do väzenia. Podrobne ju približuje kniha vojenského historika Mariana Hronského: Vzbur slovenských vojakov v Kragujevaci,

Vydavateľstvo Osveta, Martin, 1988. Na tomto mieste treba poznamenať, že udalosti v Kragujevaci sa zúčastnili aj dvaja vojaci z Horného Srnia - Jozef Michálik a Jozef Kašuba. Títo mali šťastie, že po skončení vojnových hrôz sa vrátili k svojim rodinám. 27 vojakov z Horného Srnia sa už domov nevrátilo. Ich mená sú napísané na pomníku, ktorý stojí na cintoríne v ulici Súhrada. Sú to nasledovní muži - synovia, otcovia a bratia: Štefan Boháček, Ján Breznický, Michal Cabala, Augustín Černička, Matej Dlabík, Matej Fabuš, Štefan Galko, Andrej Juríček, Ján Jursa, Tomáš Kebísek, Jozef Lipták, Pavel Matejka, František Meščánek, Michal Marton, Ján Marton, Hrehor Martiška, Pavel Ovádek, Jozef Ovádek, Pavel Papierník, Andrej Papierník, Juraj Šmihál, Dionýz Somogyi, Ján Šimko, Ján Štefánek, Andrej Štefánek, Martin Chlebana, Ján Chlebana.

Vojna sa nezadržateľne blížila k svojmu koncu, i keď bojujúce štáty mali ešte stále silné armády. 11. novembra 1918 podpísali protivníci prímerie v Compiègne vo Francúzsku. Bilancia tohto konfliktu je otrasná: 9,5 milióna padlých a zomrelých vojakov, z toho 1,1 milióna z Rakúsko-Uhorska, 30-35 miliónov predstavujú celkové ľudské straty, 18 miliónov zmrazených. Prvá svetová vojna trvala štyri roky, štyri mesiace a sedem dní. Rakúsko-Uhorsko sa rozpadlo a na jeho troskách vznikli nové štáty. 28. októbra 1918 Československá republika, nasledovali Poľsko, Juhoslávia, Rakúsko a Maďarsko. Slovensko sa dostalo do nového štátneho útvaru s bratským českým národom. V školách sa prestalo vyučovať v maďarskom jazyku a deti počúvali rodnú slovenčinu. Vojaci sa vracali z frontov, každý dúfal v lepší život.

V súvislosti so vznikom Československej republiky je pre nás zaujímavá ešte jedna skutočnosť. V Pamätnej knihe obce Nemšová I, na strene 2 kronikár Jozef Martin Kristín, niekdajší legionár a neskoršie generál píše nasledovné: «Do oslobodenej vlasti vrátil som sa dňa 4. decembra 1918 ako člen zahraničnej vojenskej misie. Na Slovensko som prišiel dňa 12. decembra 1918 zvláštnym vlakom s prvou slovenskou vládou splnomocneného ministra Dr. Vavra Šrobára. Vlak jachal na Slovensko vlárskou železnicou». Toľko citát z kroniky susednej Nemšovej. Prvá slovenská vláda v novovzniknutej republike teda vstúpila na Slovensko v chotári Horného Srnia.

Dr. Milan Chlebana

Matričné okienko

Noví občiankova

Zaneta Tupá	narodená	10. 6. 1998
Jakub Borovský	narodený	17. 6. 1998
Filip Valach	narodený	18. 6. 1998
Kristína Ďurišková	narodená	5. 7. 1998
Adam Janečka	narodený	10. 7. 1998
Martin Ondrčka	narodený	13. 7. 1998
Ondrej Boháček	narodený	22. 7. 1998
Michal Ochran	narodený	24. 7. 1998
Kristína varčecová	narodená	31. 7. 1998
David Rajcsinec	narodený	9. 8. 1998
Timea Húserková	narodená	12. 8. 1998
Timea Korgová	narodená	12. 9. 1998
Kristián Papierník	narodený	21. 9. 1998

Manželstvo uzatvorili

27. 6. 1998	Hatem Ben Daamer a Lucia rod. Galková
11. 7. 1998	Radoslav Horečný a Viera rod. Hudáková
25. 7. 1998	Pavol Hoščo a Erika rod. Balážová
22. 8. 1998	Milan Papierník a Mária rod. Prošňanská
12. 9. 1998	Ján Kováčik a Sylvia rod. Kebísková
	Vladislav Mikuš a Soňa rod. Pagáčová
	Jozef Žák a Mária rod. Bulejková
19. 9. 1998	Milan Kvasnica a Gabriela rod. Švajková
	Ing. Milan Galko a Mgr. Agáta rod. Gossanyiová
26. 9. 1998	Drahomír Hudek a Zuzana rod. Prnová
	Patrik Vůlgán a Zuzana rod. Kačíková
3. 10. 1998	Lubomír Křížko a Zuzana rod. Kebísková
17. 10. 1998	Roman Matej a Jarmila rod. Liptáková
31. 10. 1998	Martin Ondrčka a Stanislava rod. Žáková
14. 11. 1998	Rastislav Patka a Želmíra rod. Šeligová

Zlatá svadba

9. 10. 1998 oslávili zlatú svadbu
Ondrej a Júlia Kebískovi
bytom Horné Srnie, č. d. 307.

Navždy sme sa rozlúčili

6. 8. 1998 Jozef Kristín	č. 327
7. 8. 1998 Ján Breznický	č. 217
10. 9. 1998 Jozefína Tílandyová	
rod. Jullinková, č. 806	
19. 9. 1998 Ignác Papierník	č. 469
20. 9. 1998 František Boháček	č. 518
22. 9. 1998 Ján Žák	č. 665
24. 9. 1998 Jaroslav Papierník	č. 377
29. 9. 1998 Jozef Ševčík	č. 806
2. 10. 1998 Ivan Zubo	č. 806
4. 10. 1998 Margita Bednáriková	č. 721
8. 10. 1998 Štefan Gažo	č. 530
16. 10. 1998 Jullanna Orechovská,	
rod. Moravčíková, č. 806	
24. 10. 1998 Antónia Martonová	
rod. Galková, č. 360	
10. 11. 1998 Matej Tvrdón	č. 806
16. 11. 1998 František Beňo	č. 186

PO SIEDMYCH ROKOCH

Čas plynie neúprosným tempom, prešlo sedem rokov od vybudovania sociálneho zariadenia «Domova dôchodcov» v Hornom Srní.

Počas tohto obdobia bolo do ústavu prijatých 76 žiadateľov, zomrelo 54 obyvateľov, 3 obyvatelia odišli do iných ústavov.

Náklady na prevádzku takéhoto zariadenia štát zataží ročne čiastkou 3 mil. Sk, pričom príjmy od obyvateľov sú do 500 tis. Sk.

To znamená, že náklady sú neporovnateľné s príjmami, ale poradovníky žiadateľov o umiestnenie sa každoročne zväčšujú. Veľmi závažnou je aj tá skutočnosť, že o umiestnenie žiadajú ľudia s ťažkými ochoreniami, imobilní, inkontinentní a dementní.

Vzhľadom na súčasný stav v zdravotníctve (rušia sa geriatrické oddelenia), menia sa domovy dôchodcov na malé nemocnice, čo zatažuje v nemalej miere najmä pracovníkov na zdravotnom úseku. Je predsa nemysliteľné, aby jedna zdravotná sestra bola schopná vykonať rannú toaletu desiatim ležiacim obyvateľom. Preto sme veľakrát žiadali, ale aj mali šťastie dostať, dobrých vojakov civilnej služby. Avšak po predĺžení vojenskej služby týchto «civilákov» na dva roky, nie je o takúto službu z radov brancov záujem.

Domov dôchodcov bol prebudovaný z bývalej materskej škôlky. Úpravy vykonané počas rekonštrukcie predstavovali čiastku 500 tis. Sk, čo zahrňovalo len nevyhnutnú prestavbu.

Postupne sa počas 7-ročnej prevádzky preinvestovalo na údržbu 2 mil. Sk. Len z takých väčších akcií spomeniem prístavbu administratívnej budovy, rekonštrukciu pracovne, úpravu miestnosti pre zomrelého, vybudovanie ambulancie, skladov, prístavba garáže, oprava rovných striech na pavilónoch, výmena plynových kotlov, klampiarske práce, rekonštrukcia kanalizácie v celom ústave a pripojenie na obecný zberač atď.

Domov dôchodcov má 14 zamestnancov, z toho 5 zdravotných sestier a 1 pracovníčka pracuje vo funkcii hlavná sociálna sestra. V ústave je nepretržitá zdravotná služba, ďalej sem prichádza 1-krát týždenne všeobecný lekár, 1-krát za mesiac psychiater a podľa potreby chirurg.

Domov dôchodcov poskytuje svojim obyvateľom tri až štyrikrát za deň stravu, pričom ročné náklady na potraviny predstavujú čiastku asi 400 tis. Sk. Je veľmi ťažké

do hodnoty stravnej jednotky 45,- Sk zakomponovať 3 jedlá kaloricky a biologicky hodnotné.

Náš ústav má vlastné osobné vozidlo, ktorým zabezpečuje okrem mäsa dovoz všetkých tovarov, výber a dovoz liekov a zdravotníckych potrieb, niekedy aj odvoz obyvateľov na rôzne odborné vyšetrenia.

Čo dodať na záver tohto sedem ročného bilančného zhodnotenia? Veľakrát som počula z úst obyvateľov Horného Srnia vetu: «Darovali sme štátu zdarma to, čo si Srňanci sami vybudovali. Bolo to správne?» S plnou vážnosťou a zodpovednosťou môžem povedať, že sme my Srňanci pomohli tým 54 našim bývalým obyvateľom Domova dôchodcov dosť

tojne dožiť koniec svojho života, poskytnúť im do konca života z hľadiska lekárskej vedy všetky šance na prežitie a keď už nebolo východiska pekne po kresťansky zomrieť.

Iba dvakrát sa mi stalo, že vlastná dcéra, či syn nás požiadať, aby sme neposielali ich rodičov na žiadne vyšetrenia, nepomohli im. «Oni rozhodli, že sa už nedá nič robiť a máme ich «vlastných rodičov» nechať zomrieť. Aj takýto ľudia existujú a nazývajú sa

ľuďmi - katolími.

Ale nie som povolaná ich súdiť, každý z nás si píše u Pána Boha vlastnú knihu života, na základe ktorej bude zaradený tam «na druhom svete».

Bližia sa Vianoce, nie šťastné dni v sociálnom zariadení. Želám všetkým obyvateľom a zamestnancom Domova dôchodcov, keď už nie veselé, ale aspoň tiché a pokojné prežitie vianočných sviatkov.

Vám obyvateľom Horného Srnia, ale najmä zástupcom rôznych dedinských organizácií ďakujem za pochopenie a rôzne sponzorské dary, ktoré nám pomáhajú udržať prevádzku tohto zariadenia.

Ing. Jolana Hiklová

Vianočný kapor

*Kapor pláva na dvore,
o chvíľu je na stole.
Kapor krásne pečie sa
a my z darčiekov radujeme sa.
Keď balíčky rozbalíme,
potom hostí privítame.*

Blaško Milan 7.B